יא: סוכה פרק ראשון סוכה

פסולין לעולם. כולהו אמוראי וכולה שיטתא כשמואל ולא אמר קליפתן זו עשייתן וגבי סוכה צריך נעטוף:

דשלפינהו שלופי. קלא קשה דהא מפרש טעמא בברייתא משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל אסמכתא בעלמא הוא אי נמי הכא מיירי כשנפשח ומעורה בקליפה ואין יכול להחזיק לה כי היכא דפ' העור והרוטב (חולין דף קמ:) דאע"ג דחשיב כתלוש מ"מ כיון דלא נקלף לגמרי לא אמרינן זו היא עשייה: **דברי** ר"ש בן יהוצדק. תנא היה ואפשר שזה הוא המזכר בכמה מקומות בש"ס א"ל יומנן משום ר"ש בן יהוצדק ואין זה הוא דפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) דקרנהו רש לקיש רועי בקר ואמר להו ר' יומנן אי קרינכו רועי צאן מאי עבידנא לכו דלא הוה מהדר ליה הכי אלא מותה היה על כבוד רבו[6]):

והכא במילף לולב ממסוכה קמיפלגי. והא דאיפלגו בעבר וליקטן ולא איפלגו בליקטן מערב י"ט דנעי לאשמועינן אין דימוי אצל מצות כדאיתא בפרק לולב הגזול (לקמן דף לג.) א"נ משום דמעי"ט היה יכול לתקן לכתחילה להתיר אוגדו ולחזור ולאוגדו אי נמי כדפי' בקונטרס לקמן דנקט פלוגתייהו בי"ט לאימר דבתר אוגדיה פליגי דהא בי"ט לא אגיד ליה: **לקיחה** לקיחה לא ילפינן. ברש קדושין (דף כ.) ילפי' קיחה קיחה משדה עפרון אבל הכא לא ילפינן גזירה שוה דלקיחה:

מקיש סוכה לחגיגה. הכא מייתי קרא דחג הסוכות תעשה לך ולעיל (דף ט.) דאסרינן עני סוכה משום דאיתקש לחגיגה מייתי קרא דחג הסוכות שבעת ימים לה': **וגידולו** מן הארץ. ברש בכל מערבין (עירובין דף מ:) גבי מעשר שני דכתיב ונתתה הכסף בצרור ונלמוד חשיב כהמה גידולו מן הארץ אבל בכל פ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פט.) גבי דש ובפ"ק דקדושין (דף יז.) גבי הענקה לא חשיב כהמה גידולי קרקע דלגבי דבר היוצא מן הקרקע ממש כגון דש וגידולין לאו יוצא מן הקרקע הוא אלא שהיא גדילה מן הקרקע: אי

בעינן כגף בשעת פתיל וליכא קמ"ל מיתיבי תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלהן פסולין מאי לאו פסולין לעולם ותיובתא דרב אמר לך רב מאי פסולין פסולין עד שיפסקו ושמואל אמר [a]פסולין לעולם וכן אמר לוי [b] פסולין לעולם וכן אמר רב מתנה אמר שמואל פסולין לעולם איכא דאמרי אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואתאי לקמיה דמר שמואל ואמר לי פסולין לעולם מיתיבי תלאן ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן פסולין ועוד תניא גבי סוכה [1]תעשה [b]ולא מן העשוי מכאן אמרו הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסום וסיכך על גבן פסולה היכי דמי אילימא בשלא קצצן מאי אריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק ליה דמחוברין נינהו אלא בשקצצן וקתני פסולה וש"מ דלא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן ותיובתא דרב אמר לך רב הכא במאי עסקינן דשלפינהו שלופי דלא מינברא עשיה דידהו מכל מקום תלאן ואח"כ פסק קשיא לרב קשיא לימא כתנאי [2]עבר וליקטן פסול דברי רבי שמעון בר יהוצדק וחכמים מכשירין סברוה דכ"ע [3]לולב צריך אגד וילפינן לולב מסוכה דכתיב גבי סוכה תעשה ולא מן העשוי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דמכשיר סבר אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתן וגבי לולב נמי אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן ומאן דפסיל סבר לא אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתן וגבי לולב נמי לא אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן לא דכ"ע לא אמרינן גבי סוכה קציצתן זו היא עשייתן [3]והכא במילף לולב מסוכה קמיפלגי מאן דמכשר סבר לא ילפינן לולב מסוכה ומאן דפסיל סבר ילפינן לולב מסוכה ואב"א אי סבירא לן דלולב צריך אגד כולי עלמא לא פליגי דילפינן לולב מסוכה והכא בהא קמיפלגי מר סבר צריך אגד ומר סבר אין צריך אגד ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לולב בין [5]אגוד בין שאינו אגוד כשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מ"ט דרבי יהודה יליף לקיחה לקיחה מאגודת אזוב כתיב התם [2]ולקחתם אגודת אזוב וכתיב הכא [3]ולקחתם לכם ביום הראשון מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה ורבנן לקיחה מלקיחה לא ילפינן כמאן אזלא הא דתניא לולב מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר אי ר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן אמאי מצוה לעולם רבנן היא ומשום שנאמר [4]זה אלי ואנוהו [7]התנאה לפניו במצות: זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': מה"מ אמר ריש לקיש אמר קרא [5]ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ הניחא למ"ד ענני כבוד היו אלא למ"ד סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתניא [6]כי בסוכות הושבתי את בני ישראל ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר [7]ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם הניחא לר"א אלא לר"ע מאי איכא למימר כי אתא רב דימי א"ר יוחנן אמר קרא [1]חג הסוכות תעשה לך מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אי

ומיקבץ לא סמכינן עלה לאכסורי לסכך בעורות דנהי דגידולי הארץ איקרי על שם שהארץ מגדלתן במרעה ופרנסה אבל גידולים מן הארץ לא אקרי אלא דבר הצומח מן הקרקע ולא בהמות דתניא בהשוכר את הפועלים (ב"מ ד' פט.) פועלים אוכלין בדבר שגידולו מן הארץ ונמר מלא תחסום שור בדישו מה דש מיוחד דבר שגידולו מן הארץ כו' יצא המולב והמתבץ והמגבן אלמא לאו גידולין מן הארץ קרי להו תנא:

פסולת

בעינן כגף בשעת פתיל. בשעה שפותלו שתולה בו הפתילים בעינן כגף אחד ולא שנים: **לעולם.** ואפילו מפסקן לגנים לאחר קישור וקשיא לרב: **וסיכך על גבן פסולה.** וא"ג בברייתא אם היה סיכוך הרבה מהן אי שקצצן: **דשלפינהו שלופי.** פשטן מן האילן עד שנתקן וממתן שאין קליפתן נייבשת כל כך שצוככין לאגדי פיתתן אצל האילן לא הוי עשיה מעליא: **מ"מ תלאן ואח"כ פסק קשיא לרב.** דמכשר: **כתנאי.** אי אמרינן קליפתן זו היא עשייתן אז לא: **עבר וליקטן.** ענני ההדס תמנן לקמן (ד' לב:) אם היו ענניו מרובין מעליו פסול דהוה ליה מעומר ולא הדר הוא ואם מיעטו כשר ואין ממעטין בי"ט דמתקן מגא להכשיר את הפסול וקתני בברייתא עבר על דברי חכמים שאמרו אין ממעטין בי"ט ולקטן בי"ט פסול: **סברוה.** רבנן דבי מדרשא דבעו למישמע מינה דבלקיטתן זו היא גמר עשייתן פליגי: **דכולי עלמא.** תרוייהו הכי תנאי סבירא להו: **לולב צריך אגד.** לאגוד שלשה המינין כאחד ושייכא בה עשיה: **וילפינן לולב מסוכה.** בגנין אב מה מצינו בסוכה שיש בה מעשה והקפידה תורה על העשוי בפסול אף לולב כן: **לא ילפינן לולב מסוכה.** לפסול בה את העשוי: **ואיבעית אימא.** אם הוה סבירא להו לתרוייהו לולב צריך אגד ושייכא בה עשיה דכולי עלמא (ב) דילפינן לולב מסוכה למיפסל ולקיטתן לאו זו היא עשייתן: **ר"ש סבר לולב צריך אגד.** לאגוד שלשה המינים ושייכא בה עשיה ועל כרחך מבעוד יום אגדו עם ענניו וכי ליקטו בי"ט הוה ליה מן העשוי: **לא ילפינן.** לא למדה ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו אלא א"כ למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ושמע מקבלות הללו לא לדרוש גזירה שוה נכתבו: **ואנוהו התנאה לפניו במצות.** סוכה נאה לולב נאה ליצית נאה: **ואד יעלה מן הארץ.** שמע מינה עניני גידולי קרקע ניהו וסוכה מעניני ילפינן שהרי זכר לענני כבוד הוא דכתיב כי בסוכות הושבתי וממתגמינן אדי במטלות ענני: **אין מקבל טומאה.** דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה איננו אחד מאלה: **ענני כבוד היו.** סוכות שאמר הכתוב שהושיבם במדבר: **סוכות ממש.** מפני החמה בשעת חנייתן היו עושים סכות: **מאי איכא למימר.** מי יאמר לנו אלא היו מסוכוכות בכלים ובגדים ועורות: **כי חגיגה.** כל בהמה לרני יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע גדילים וניזונין אכל דגים ומלח וכמהין ופטריות אלו גידולי קרקע ניהו וגבי מעשר קרינן להו לבהמות גידולי קרקע דאמר קרא (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו'. ומיהו כיון דלא קמה מילתייהו[8] דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה אי מה חגיגה בעלי חיים וכו' ולפינן טעמא מגרגר

מסורת הש"ס

עה א מיי' סה טוש"ע א"ח סי' יא סעיף יג:

תורה אור השלם

1. חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך:
דברים טז יג
2. ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והנעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות מן הדם אשר בסף ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר:
שמות יב כב
3. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יי אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג מ
4. עוד חומרת יה וידי לי לישועה זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו:
שמות טו ב
5. ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה:
בראשית ב ו
6. למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יי אלהיכם:
ויקרא כג מג

רבינו חננאל

בעינן ענף נוטף בשעת נתינת פתיל בכנף הבגד וליכא, דהוא מתוח הוא ואינה ענף נוטף, קמ"ל דלא חיישי. תיש תלאן ולא פיסק ראשי חוטין שלהן פסולה. מאי לאו פסולה לעולם. ומשני רב פסולה עד שיפסיקו. ולוי תני פסולה לעולם. אמר רב מתנה בדידי הוה עובדא ואמר שמואל פסולה לעולם. ואע"ג דמשני רב בהדלה על הגפן וכו' דלשלפינהו שלופי [ולא] מינכ[ו]ירא עשיה דידהו, ולפיכך קתני פסולה כו', קיימא לן פסול לעולם, חדא דהא לוי ושמואל פליגי עליה דרב והם רבים לגביה, ותוב דהא עלתה ליה בקושיא. ואתיינן לאוקמי שמעתא דרב כתנאי, ר' שמעון בר' צדוק דאמ' עבר וליקט ביום טוב הענבים של הדס, כיון שהיו ענביו מרובין מעליו, אע"פ דמיעטן היום בספילתו עומר. ולפינן לולב מסוכה, תנא קמא דפסיל כשמואל ולוי, חכמים שמכשירין כרב דאמר קציצתן זו היא עשייתן, ודחינן לא כולי עלמא, והן תנא קמא וחכמים. (ו)כולהו סבירא להו גבי סוכה בעינן מעשה לשם סוכה דמוכח, דקיימא לן תעשה ולא העשוי, ולא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן. אלא בהא פליגי, תנא קמא סבר ילפינן לולב מסוכה, כשם דלגבי סוכה לא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן, כך גבי לולב לא אמרינן לקיטתן

הגהות הב"ח

(א) גמ' לי רשמואל אמר פסולין לעולם וכן אמר: (ב) רש"י ד"ה ואיבעית אימא וכו' דכ"ע ילפי לולב:

מוסף רש"י

תעשה ולא מן העשוי. בפסולין (לקמן יב. פז. לג.), עבר וליקטן. לענינו הכא אם אינו מרוכין מעלין יתנן אם מיעטן כשר ואין ממעטין בי"ט משום שבות, שדומה למתקן כלי ומכשירו ואם עבר ומיעטן פסול (לקמן לג.).

רבינו חננאל (המשך)

זו היא עשייתן. וחכמים סברי הני כולי סוכה אבל לולב אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן. איבעית אימא בהא פליגי תנא קמא סבר לולב צריך אגוד, ואגודתו זו היא עשייתו[a]. וליף לולב מסוכה. וחכמים אומרים לולב אין צריך איגוד ולקיטתו זהו עשייתו. וכפלוגתא דהני תנאי, חכמים דמכשרי אם מיעטו כתנא קמא דתני לולב בין אגיד בין לא אגיד כשר. ואוקימנא נמי להא דתניא סתמא, לולב מצוה לאגדו לא אגדו כשר. כרבנן דמכשרי בשאינו אגוד. אבל מצוה לאגודו משום זה אלי ואנוהו. ותנא קמא דתני עבר וליקטן פסול, כר' יהודה דתני אגוד כשר שאינו אגוד פסול. וסוגיא כרבנן. זה הכלל דבר שאינו מקבל כו'. פירוש אליבא דר' אליעזר דאמר הא [ד]כתיב כי בסוכות הושבתי, אותם סוכות ענני כבוד היו. בעינן סוכה כעין אותם הסוכות, מה ענני כבוד שהן עולים מן הקרקע ואין מקבלים טומאה, כדכתיב ואד יעלה מן הארץ, הנה הענן שהוא גדולי קרקע ואינו כבלי המקבל טומאה, אף סוכה כמו כן בעינן, שפיר. אלא לר' עקיבא דאמר סוכות ממש היו, מנא ליה דבר שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה. ואחיינן לפרושא מהאי קרא מדרכתיב חג הסוכות, ופשטינן חג דכתיב הכא בהמה שחוגגו בה הוא, ואיתקש סוכה לחגיגה, מה בהמה גידולי קרקע ואינה מקבלת טומאה אף סוכה כמוהה.

a) אלמי ל"ל ולכן לא אמרינן דלקיטתן זהו עשייתן.

---

a) [לקמן יב. טו. לג.], b) לקמן לב. ע"ש, c) [לקמן ל: וש"נ], d) [לקמן לג.], e) שם [תוספות ד"ה הי"ל] ממחק ס., f) [מיל כ:] שבת קלב: מכילתא פרשה בשלח. g) [מ"כ איתא ר"ש אומר סוכות ממש היו ור"ש אומר ענני כבוד היו], h) [מילתיה יעב"ן], i) [וכן כתבו תוס' נדה י. ד"ה אמר ועי' תוס' ע"ז נט. ד"ה דאמר וכו'].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com